ROZPRAWY NAUKOWE
Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

2011, 35, 57–60

Regina Kumala
AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WE WROCŁAWIU

NAUCZYCIEL WYCHOWANIA FIZYCZNEGO – OPINIE KANDYDATÓW NA STUDIA WE WROCŁAWSKIEJ AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

ABSTRACT

Physical education teacher – opinions of applicants for studies at the University School of Physical Education in Wrocław

The issue of optimization for education of physical education teachers is becoming a problem which should be solved soon due to the situation in which school physical education is today. The position of a physical education teacher itself is alarming both in the school environment and in the light of the public opinion. We may suppose that it is so because the functions and roles of the school, and thus also of teachers, are subject to consistent changes strongly linked to the ongoing civilization changes. It appears that the modifications of the system of education and teacher training do not keep up with these changes. Article presents the results of the research carried out among candidates applying for studies at the university which educates qualified staff for physical culture, in the broad sense of the word, on the example of the University School of Physical Education in Wrocław. The area of author's research interests encompasses the motives for choosing the University School of Physical Education in Wrocław (AWF Wrocław) as a field of study, the applicants' degree of awareness of the specific character of educating at this University as well as opinions concerning the selected aspects of P.E. teacher's work.
Key words: physical education teacher (P.E. teacher)

WPROWADZENIE

Zagadnienie optymalizacji kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego w sytuacji, w jakiej znajduje się obecnie szkolne wychowanie fizyczne, staje się problemem, który wymaga radykalnego rozwiązania. Niepokojąca jest sama pozycja nauczyciela wychowania fizycznego, zarówno w środowisku szkolnym, jak i w świetle opinii społecznej. Funkcja i rola szkoły, a w związku z tym także i nauczycieli, ulegają ciągłym zmianom, które są silnie sprzężone z zachodzącymi procesami cywilizacyjnymi. Jednakże można odnieść wrażenie, że zmiany w systemie kształcenia i doskonalenia nauczycieli nie nadążają za zmianami cywilizacyjnymi.

Słów krytyki nie szczędzi w tej kwestii Osiński, twierdząc, iż spaczona autonomia szkół wyższych sprawiła, że poziom faktycznego przygotowania ich absolwentów do zawodu nauczyciela jest bardzo różny i czasami nie odpowiada już wymaganiom, stawianym dziś przed wieloma kierunkami edukacji. Najczęściej wskazuje się na niedobór przygotowania praktycznego i nadmiar teorii. Obszar niekompetencji obecnych nauczycieli wychowania fizycznego jest bardzo rozległy i dotyczy nie tylko sfery sprawnościowej, ale również umiejętności bycia liderem, motywowania ludzi do trwałego wysiłku, wywoływania w grupie pozytywnych emocji, opanowania sprawnej komunikacji werbalnej i niewerbalnej itd. Tego wszystkiego winna uczyć szkoła wyższa, po to jest również praktyka przygotowania do zawodu [1].

W myśl współczesnej reformy edukacji priorytetem w nauczaniu jest fizyczne wychowanie, którego wartość ceni się o wiele bardziej niż fizyczne kształcenie, a to z kolei niesie ze sobą konieczność poważnych zmian w sposobie przygotowywania kandydatów do zawodu nauczycielskiego. „Niestety w edu-

kacji nauczycielskiej ciągle koncentrujemy się na treściach dyscyplin kierunkowych, a zaniedbujemy problematykę rozwoju osobowości i postaw zawodowych przyszłych nauczycieli oraz ich umiejętności psychologiczno-pedagogicznych. Docenia się aspekt poznawczo-intelektualny kształcenia, zaniedbuje zaś emocjonalno-motywacyjny i praktyczno-działaniowy" [2].

CEL BADAŃ

Celem pracy jest próba rozpoznania deklaratywnych wyobrażeń o nauczycielu wychowania fizycznego osób ubiegających się o indeks uczelni kształcącej kadry dla szeroko rozumianej kultury fizycznej – na przykładzie wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego. Zagadnieniami leżącymi w sferze zainteresowań badawczych autorki znalazły się również motywy wyboru studiów w AWF we Wrocławiu, stopień świadomości kandydatów na temat specyfiki kształcenia na tej uczelni oraz opinie dotyczące wybranych aspektów pracy nauczyciela wychowania fizycznego.

Pytania badawcze:

1. Jakie motywy wyboru AWF we Wrocławiu prezentują badani kandydaci?
2. Jakie wyobrażenia mają badani kandydaci o specyfice kształcenia w akademii wychowania fizycznego?
3. Jaki poziom wiedzy na temat pracy nauczyciela wychowania fizycznego uzyskali kandydaci w wyniku dotychczasowej edukacji fizycznej?

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Badania przeprowadzono za pomocą sondażu diagnostycznego, wykorzystując technikę ankiety, a w niej kwestionariusz ankietowy. W arkuszu kwestionariusza znajdowały się pytania zarówno otwarte, w których badani mogli się swobodnie wypowiedzieć, jak i zamknięte, w których dokonywali wyboru sugerowanych odpowiedzi. Wypełnianie kwestionariusza odbywało się w dniach 08.06–24.06.2004, podczas składania przez kandydatów wymaganego kompletu dokumentów w komisji rekrutacyjnej. Na udział w badaniach, potwierdzony pisemnym oświadczeniem, zgodę wyraziły 52 osoby, w tym 16 kobiet i 36 mężczyzn.

WYNIKI

Zebrane wyniki opracowano statystycznie, posługując się podstawowymi obliczeniami określającymi odsetek wypowiedzi badanych w poszczególnych kwestiach.

Większość ankietowanych jako główny motyw wyboru studiów podała chęć zdobycia jednego z zawodów: nauczyciela wychowania fizycznego, promotora zdrowia, trenera bądź instruktora czy menadżera sportu. Są to więc osoby jak najbardziej pożądane w AWF, gdyż mają odpowiednią motywację do studiowania. Do motywów pozostałej części badanych można mieć zastrzeżenia. O ile w przypadku 24% osób mylących AWF ze szkołą mistrzostwa sportowego można mieć nadzieję, że w trakcie studiów zrozumieją specyfikę kształcenia tej uczelni, o tyle w przypadku co siódmej osoby deklarującej jako główny motyw podjęcia studiów brak innej możliwości studiowania można mieć poważne wątpliwości, czy sposób kształcenia na tej uczelni rozbudzi ich zainteresowania studiowanym kierunkiem.

Uzupełniając zdanie: „Według mnie AWF to uczelnia: sportowa …, pedagogiczna …", co czwarty badany (80%) odpowiadał „sportowa". Świadczy to z pewnością o bardzo niskiej wiedzy kandydatów na temat specyfiki kształcenia na tej uczelni oraz o powszechnym postrzeganiu AWF jako szkół mistrzostwa sportowego. Opinia taka nie bierze się

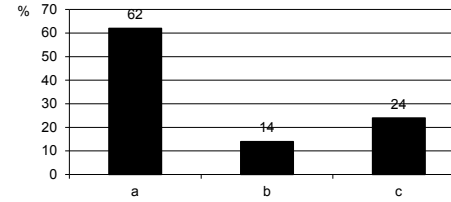

Ryc. 1. Główny motyw wyboru studiów w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu przez badanych kandydatów (*N = 52*)

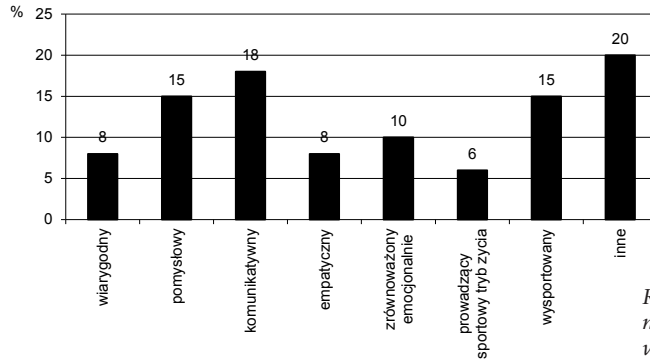

Ryc. 2. Pożądane cechy nauczyciela wychowania fizycznego w opinii badanych kandydatów (N = 52)

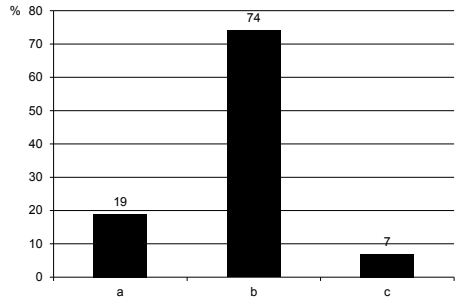

a – tak, powinien szczególną uwagą otaczać uczniów mniej sprawnych
b – nauczyciel powinien odgrywać rolę łowcy talentów, ale najwięcej uwagi poświęcać mniej sprawnym
c – nie, powinien otaczać opieką uczniów wyjątkowo sprawnych, aby nie zaprzepaścić ich talentu sportowego

Ryc. 3. Procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy uważasz, że nauczyciel wf. powinien wykazywać większe zainteresowanie uczniami mało sprawnymi niż uczniami sprawnymi?" (N = 52)

zapewne znikąd, można odnieść wrażenie, że ma na nią wpływ preferencja w przyjmowaniu na AWF sportowców z klasami sportowymi – nie tylko mistrzowskimi (które posiadają np. olimpijczycy), co wiąże się z prestiżem dla uczelni, ale także z pierwszymi czy drugimi klasami sportowymi. Kojarzenie wychowania fizycznego ze sportem jest też związane z funkcjonującą w społeczeństwie opinią, że celem szkolnego wychowania fizycznego jest selekcja utalentowanej ruchowo młodzieży do sportu.

Tak ukształtowane wyobrażenia młodych ludzi ubiegających się o przyjęcie w poczet studentów uczelni kształcącej kadry pedagogiczne, będących co najmniej po 12-letniej edukacji fizycznej, nie świadczą najlepiej także o szkolnych nauczycielach wychowania fizycznego, odpowiedzialnych w znacznej mierze za kształtowanie wyobrażeń i za przekazywanie wiedzy swoim podopiecznym.

Ankietowani z sugerowanej listy wybierali odpowiedzi, które – w ich opinii – dotyczą cech pożądanych w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego. Mieli również możliwość podania własnych propozycji. Badani kandydaci widzieliby najchętniej u nauczyciela wychowania fizycznego takie cechy, jak komunikatywność, pomysłowość i wysoką sprawność fizyczną. Ankietowani okazali się bardzo kreatywni w formułowaniu własnych propozycji cech osobowości, pożądanych u nauczyciela wychowania fizycznego. Wśród wymienianych najczęściej pojawiały się: lubiący dzieci, sprawiedliwy, wyrozumiały, wymagający, a także cierpliwy, uczciwy, z poczuciem humoru, tolerancyjny, stanowczy, ambitny, systematyczny, dokładny, cierpliwy. Za jedną z ciekawszych odpowiedzi można uznać: „powinien posiadać wszystkie sugerowane cechy". Mimo że badani wykazali dużą pomysłowość w podawaniu swoich propozycji, które rzeczywiście w większości były trafne, tzn. przydatne w zawodzie nauczyciela, to najbardziej istotne cechy, wymieniane przez badaczy problemu, były wybierane najrzadziej (m.in. samoakceptacja, równowaga emocjonalna czy empatia).

W pytaniu: „Czy uważasz, że nauczyciel wf. powinien wykazywać większe zainteresowanie uczniami mało sprawnymi niż ucz-

niami sprawnymi?" trzech na czterech badanych zdecydowało się na odpowiedź, że nauczyciel powinien umieć odnajdywać uczniów wyjątkowo uzdolnionych ruchowo i przekazywać ich pod opiekę klubom sportowym, ale najwięcej uwagi na lekcjach wychowania fizycznego powinien poświęcać mniej sprawnym. Niemal co piąty badany uważał, że nauczyciel powinien podczas lekcji poświęcać najwięcej uwagi uczniom najmniej sprawnym. Pozostałe 7% badanych nie dostrzega konieczności zwrócenia uwagi na mniej sprawnych ruchowo, lecz na najbardziej sprawnych, aby nie zaprzepaścić ich talentu sportowego.

WNIOSKI

Przeprowadzona analiza wyników pośrednio przyczyniła się do realizacji postawionego celu pracy. Rozpoznano bowiem deklaratywne wyobrażenia o nauczycielu wychowania fizycznego osób ubiegających się o indeks wrocławskiej AWF. Poszukując odpowiedzi na pierwsze z postawionych pytań badawczych, można stwierdzić, iż głównymi motywami wyboru studiów we wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego jest chęć uzyskania konkretnego zawodu (choć AWF nie jest uczelnią stricte zawodową), chęć kontynuowania kariery sportowej (a przecież AWF nie jest uczelnią sportową) oraz brak innej możliwości studiowania (czyżby zatem w gronie studentów AWF znajdowały się osoby kompletnie niezainteresowane wzbogaceniem swoją osobą kadr dla szeroko rozumianej kultury fizycznej?).

Analiza wyników pod kątem znalezienia odpowiedzi na drugie pytanie badawcze skłania do stwierdzenia, iż głównym problemem wynikającym z badań wydają się być mylne wyobrażenia na temat uczelni. Przez większość badanych jest ona postrzegana jako uczelnia sportowa. Niestety, ma to również swoje odniesienie w potocznej opinii, kreowanej przez środki masowego przekazu, w których funkcjonuje podobna wizja AWF. Rzadko zdarza się bowiem, aby którąkolwiek AWF wyróżniano ze względu na wybitnie wykształconych, odnoszących sukcesy w pracy zawodowej nauczycieli wychowania fizycznego, natomiast jeżeli AWF staje się centrum zainteresowania mediów, to najczęściej ma to związek z dobrymi startami zawodników-studentów tych uczelni lub sukcesami trenerów będących ich absolwentami. Takie postrzeganie AWF ma swoje liczne konsekwencje. Z pewnością jedną z nich jest złe wyobrażenie o tych uczelniach wśród kandydatów na studia, a co za tym idzie – ukierunkowane sportowo oczekiwania kandydatów wobec wspomnianych uczelni. Oczekiwania te wiążą się z uzyskaniem po ukończeniu studiów głównie sportowych uprawnień (trenerskich, instruktorskich), a także z podnoszeniem poziomu sprawności studentów w trakcie trwania nauki.

Omawiane wyniki ankiety nie dały jednoznacznej odpowiedzi na trzecie pytanie badawcze, dotyczące poziomu wiedzy respondentów na temat specyfiki pracy nauczyciela wychowania fizycznego. Kandydaci, wskazując cechy, które powinny charakteryzować przedstawiciela takiego zawodu, okazali się bardzo kreatywni w formułowaniu własnych propozycji cech osobowości pożądanych u nauczyciela wychowania fizycznego. Wśród nich najczęściej pojawiały się: lubiący dzieci, sprawiedliwy, wyrozumiały, wymagający, a także cierpliwy, uczciwy, z poczuciem humoru, tolerancyjny, stanowczy, ambitny, systematyczny, dokładny, cierpliwy. Nader niepokojące jest to, że wśród ankietowanych znalazła się grupa osób niedostrzegających konieczności otoczenia szczególną opieką mniej sprawnych ruchowo uczniów, skłonna koncentrować swą uwagę tylko na najbardziej sprawnych.

Podsumowując, warto zadać intrygujące pytanie: czy każdy absolwent AWF kończący kierunek wychowanie fizyczne powinien otrzymywać uprawnienia do pracy w charakterze nauczyciela wychowania fizycznego?

BIBLIOGRAFIA

[1] Osiński W., Nauczyciel wychowania fizycznego i jego kształcenie wobec wyzwań XXI wieku, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2001, 12, 19–23.
[2] Banach C., Kierunki modernizacji edukacji nauczycielskiej, *Kultura i Edukacja*, 2001, 1, 50–61.